

**Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 65. – Херсон: ХДУ, 2014. – С. 413-418.**

**УДК - 378.1:37.041**

**Пермінова Л. А.**

***ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОМЕНЕДЖМЕНТУ  
МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА***

*У статті обґрунтовано основний принцип побудови самостійної проектно-дослідницької діяльності, який полягав у формуванні системних знань професійного спрямування, дослідницьких умінь, навичок самоменеджменту в активній продуктивній практичній діяльності, розвитку ціннісно-орієнтованої і мотиваційної сфери, самостійності, комунікативності.*

*Ключові слова: педагогічний менеджмент, самоменеджмент, навички самоменеджменту, проектно-дослідницька діяльність майбутнього педагога.*

У сучасних умовах освітній менеджмент стає необхідним атрибутом соціально-розвивального середовища вищого навчального закладу. Проблема самоменеджменту виділилася з широкої області менеджменту як науки і мистецтва управління й є вельми актуальною у сьогоденні. Появу самоменеджмента продиктовано перспективними змінами управлінського середовища вищого навчального закладу, що об'єктивно ускладнюється за умов впливу технологій управління, методик, відкриттів у сфері психологічної науки, тощо.

У статті ми спиралися на наукові дослідження з проблем педагогічного менеджменту (В.Бондарь, Л.Даниленко, В.Крижко, В.Маслов, М.Приходько, В.Карпичев та ін.), самоменеджменту (Л.Зайвет, М.Лукашевич, А.Хроленко, Б.Швальбе, Е.Штепа та ін.), вдосконалення професійної підготовки майбутнього педагога (Л. Кондрашова, З.Курлянд, О.Пехота, Л.Петухова, Т.Сущенко, В.Семіченко, С.Сисоєва, О.Цукор та ін.).

**Мета** статті полягає в обґрунтуванні підходів до самоорганізації студентів, що є необхідною умовою успішності майбутньої професійної діяльності.

Самоменеджмент, у межах нашого дослідження, характеризується як самостійна реалізація навчальної програми, технології побудованої спільними зусиллями викладача і студента, метою якої є формування відповідних якостей особистості, створення нового творчого продукту на високому рівні самоорганізації з раціональним використанням ресурсів. Навички самоменеджменту формуються поетапно:

1 етап - самопізнання (є основним для саморозвитку і самореалізації студента). Усвідомлення себе одночасно як об'єкт і суб'єкт пізнання потребує наявності високого рівня психологічної культури, розвинутих якостей психіки (воля, мислення, емоції), здатність до самоаналізу, самооцінки, володіння прийомами самоконтролю та саморегуляції.

2 етап - саморозвиток, який спрямовується на самоудосконалення у процесі навчання та готовність до продуктивної професійної діяльності.

3 етап - раціональне використання часу, що впливає на реальні можливості і потенційні резерви психічного розвитку особистості як суб'єкта пізнання, діяльності, спілкування.

Таким чином, слід зауважити, що підготовка майбутніх педагогів відбувається в умовах створення нової освітньої полі фундаментальної парадигми, основної принцип якої полягає у взаємодоповненні існуючих теоретичних підходів, принципів, методів, понять для вироблення цілісної системи оновлення підходів до освіти. Для цього у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу слід враховувати: умови впровадження концепції різнорівневої підготовки студентів з наданням різноманітних компетенцій; створення освіти, яка у змісті адекватно відображає суб'єктність процесу навчання; орієнтованість на формування педагогу інноваційного типу, який являє собою розвинену особистість, здатну до постійного оновлення знань, високої професійної компетентності і мобільності за рахунок

оволодіння інноваційними педагогічними технологіями; запровадження культурологічної підготовки та формування професійно-педагогічної культури і розвиток культури мислення, почуттів, поведінки; сформованості навичок самоменеджменту; запровадження інноваційних технологій навчання.

Зокрема, науково-теоретичне й практичне дослідження поліфункціонального застосування інноваційних технологій у професійно-педагогічній підготовці майбутніх вчителів початкових класів показало, що більш перспективними є інформаційні, проектні, інтерактивні технології навчання студентів.

Вивчаючи практику оволодіння студентами навичками самоменеджменту, нами зроблено висновок, що найбільш ефективним (так вважають 64% із 169 респондентів) є метод проекту, який створює умови для самодостатнього розвитку студентів через формування здатності до самоосвіти, саморозвитку, самопізнання своєї індивідуальності, свого творчого потенціалу, готовності до інноваційної діяльності, володіння дидактичними й виховними технологіями.

Слід зауважити, що метод проектів широко використовується у системі навчання у вишу як у аудиторній роботі, так і у поза аудиторних заходах.

Завданням апробації проекту стала проблема захопити самостійною проектно-дослідницькою діяльністю студентів, добитися чіткого розуміння суті роботи, методів її здійснення і уявлення про результати. Виходячи з розробленої нами концепції формування навичок самоменеджменту студентів, ми організували в процесі навчання самостійну проектно-дослідницьку діяльність, побудовану на модульній основі.

Провідними стали принципи компетентнісного підходу, що дозволяють реалізувати міждисциплінарний, системний, інтеграційно-модульний, особистісно-орієнтований і діяльнісний підходи у формуванні навичок самоменеджменту. У ході дослідження нами було визначено вихідні теоретичні позиції проектного навчання:

- принцип гуманізації (в центрі уваги студент, розвиток його творчих здібностей);

- освітній процес будується не в логіці навчального предмету, а в логіці діяльності має особистісний сенс для студента, що підвищує його мотивацію до навчання;

- індивідуальний темп роботи над проектом забезпечує вихід кожного студента на новий рівень розвитку;

- комплексний підхід в розробці проектів сприяє формуванню як дослідницької компетентності, так і навичок самоменеджменту;

- глибоке, усвідомлене засвоєння базових знань забезпечується за рахунок універсального їх використання в різних ситуаціях.

Отже, в умовах формування навичок самоменеджменту навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі якісно змінюється, оскільки готує фахівця, що уміє передбачати майбутнє і діяти на його реалізацію. ділення наступних етапів в процесі організації проектно-дослідницької діяльності як засобу формування навичок самоменеджменту студентів у якості системи: інформаційно-цільового, мотиваційно-прогностичного,

конструктивного, дослідницького, прогностичного, що моделює, презентаційного і рефлексивного. Цілі, завдання і структура освітнього модуля взаємопов'язані з етапами формування навичок самоменеджменту в процесі самостійної проектно-дослідницької діяльності майбутніх педагогів.

Під час виконання проектної роботи студенти на свій розсуд об'єднувалися у

групи. При цьому роботи виконувалися відповідно до обліку творчої самостійності кожного, що дозволило майбутнім вчителям набути досвіду колективної роботи: вибір методик, адекватних цілям і завданням дослідження, вироблення плану дослідження, сумісного генерування ідей, пошуку правильного рішення, визначення необхідних ресурсів тощо.

Робота в групах мала наступні переваги:

- сприяла прагненню студента до самореалізації і розвитку рефлексії, виконуючи завдання на творчому рівні;

- формування дослідницьких умінь, навичок самоменеджменту успішно проходило в умовах керованої і ефективної організації діяльності учасників цього процесу, дії кожного з яких були узгоджені з діями інших членів колективу.

Така кооперація в роботі значно ефективніша, ніж конкуренція або монолог. Як і будь-яка інша, навчальна група студентів повинна характеризуватися, перш за все, достатнім ступенем згуртованості, координацією дій, регулярною взаємодією і наявністю загальної мети. При успішній роботі всі відомі достоїнства командної роботи (об'єднання знань і навичок, можливість вчитися один у одного, взаємна підтримка, певна незалежність) можуть бути реалізовані, що дозволяє студентам більшою мірою розвитку організації проектної діяльності нами враховувалось те, що для отримання ефекту від самостійної роботи, одних умінь студентів організувати свою діяльність недостатньо. Необхідна педагогічна взаємодія (педагогічна співпраця) студента і викладача, яка досягалася шляхом:

- емоційної підтримки, а також реальної допомоги особливо на початкових етапах проектної діяльності, коли у деяких студентів виникали труднощі (наприклад, з вибором об'єкту, методик дослідження та ін.), також у разі невдач, що виникли вже в ході дослідження, коли необхідно було проявляти наполегливість, цілеспрямованість, творчий підхід;

- впровадження елементів взаємодопомоги в систему самостійної роботи студентів (між учасниками групи, а також між учасниками інших груп);

- створення системи спілкування, яка зорієнтована на полілог з високим рівнем свідомості і самооцінки студента, здатного адекватно оцінити рівень розвитку навичок самоменеджменту на кожному етапі проектної діяльності.

Умовами формування навичок самоменеджменту в роботі групи було наступне:

1. Студенти усвідомлювали ясні цілі, характер і результати діяльності.
2. Цілі, способи роботи, ролевий розподіл був предметом обговорення.
3. Правила поведінки узгоджувалися групою.
4. Тематика проектно-дослідницької діяльності була предметом обговорення між суб'єктами освітнього процесу (студенти, викладач-керівник проекту).
5. Студенти мали право коректувати свою діяльність в ході роботи.
6. Заздалегідь визначалися вимоги до оформлення роботи.
7. Критерії до оцінки роботи були відкритими.

До кожного учасника команди, задіяного в проекті, були висунуті відповідні вимоги, по-перше, чітке бачення кінцевої мети, і, по-друге, організація власної роботи в команді так, щоб усвідомлювана мета, була досягнута оптимальним шляхом. При розробці завдань для самостійної проектно-дослідницької роботи студентів ми враховували:

- логіку і структуру навчального матеріалу;
- практичне призначення завдання, яке належить вирішувати майбутньому вчителю:
- характер пізнавальної діяльності, спрямованої на виконання самостійних завдань;
- поступове нарощування складності і проблемності кожного з модулів самостійної проектно-дослідницької діяльності.

Кожний студент розробляв своє «Портфоліо», яке містило картку самостійної роботи, де вони повинні були визначити тему, мету, завдання, форми реалізації (тези, опис, висновки), ресурси. Важливим для студентів був набір відповідних методик з перевірки рівнів сформованості навичок самоменеджменту, рефлексії тощо. По кожному модулю був визначений

термін виконання роботи, хоча студент мав можливість працювати в своєму навчальному темпі.

Нами пропонується проект «Самоменеджмент - моя кар'єра» для студентів і викладачів.

ІДЕЯ ПРОЕКТУ - сформувати у студентів потребу в самостійному здобування знань шляхом оволодіння методами науки та вмінь проводити самостійну науково-пошукову діяльність, здобути навички самоменеджменту.

#### ПРОЕКТ ІНІЦІЙОВАНО:

- творчою групою магістрантів МДУ на підставі аналізу проведеного опитування та анкетування студентів 1-2 курсів педагогічного факультету;
- лабораторією наукових досліджень та інноваційно-освітніх технологій.

#### КЛЮЧОВІ СЛОВА:

- інноваційний процес; методи наукових досліджень; моніторинг; педагогічне експериментування; навчально-дослідницька діяльність; професійна культура; професійне навчання; викладач-дослідник; якість викладання; освітній менеджмент; самоменеджмент студента.

МЕТА ПРОЕКТУ: створити умови для переходу до якісно нової системи навчання студентів, яка базується на активізації та підвищенні рівня їх інтелектуально-творчої діяльності, за умов впровадження самоменеджменту у навчанні студентів.

#### ЗАВДАННЯ ПРОЕКТУ:

1. підвищення професійного рівня викладачів через спеціально організовану навчально-методичну освіту, курсів підвищення кваліфікації, стажування тощо;
2. запровадити технологію самоменеджменту, основу на ідеї саморозвитку особистості студента, визначення ділової кар'єри викладача (націленість на досягнення професійного успіху за умов адекватної мотивації);

3. створення відповідних педагогічних умов для формування у педагогів і студентів мотивації щодо оволодіння науковими методами пізнання;

4. розробити інформаційне, науково-методичне забезпечення проекту;

5. організувати моніторинг навчально-виховного процесу як засіб інноваційного управління освітнім простором педагогічного факультету;

6. організувати роботу творчої групи студентів на основі самоменеджменту;

7. спланувати відповідно до результатів моніторингу корекційну роботу із студентами та викладачами;

8. за результатами виконання проекту розробити методичні рекомендації, навчально-методичні посібники, випускати один раз на семестр інформаційний бюлетень «Досліджуємо, експериментуємо, досягаємо успіхів».

Даний вид Проекту відноситься як до дослідницького, так і до практико-орієнтовного, оскільки в ньому позначені теоретичні проблеми і практичні цілі, завдання, система наукових методів, конкретні експериментальні роботи, апріорні результати.

Координація дій його учасників носить відкритий, колективний характер. По термінах проект тривалий і багатоетапний.

Отже, в процесі проведення проектної діяльності створювалися умови для активного включення студентів у процес засвоєння змісту матеріалу, що вивчався: студент ставав у функціональну позицію дослідника, включаючись в корпоративну діяльність по вирішенню теоретичних і практичних проблем, проживаючи сам процес побудови тієї або іншої провідної ідеї; студент в процесі навчання виступав з позиції дослідника, розробляючого проект.

У цих випадках засвоєні знання набувають для нього цінності самостійно здобутого і особисто «пережитого» знання. А це є показником дійсного професійного зростання і розвитку особистості майбутнього вчителя, показником якісно сформованих навичок самоменеджменту.



**Висновок.** Таким чином, у статі нами обґрунтовано основний принцип побудови самостійної проектно-дослідницької діяльності полягав у формуванні системних знань професійного спрямування, дослідницьких умінь, навичок самоменеджменту і світогляду на базі практичної діяльності, розвиток ціннісно-орієнтованої і мотиваційної сфери, самостійності, комунікативності, що зрештою повинне сприяти формуванню професійної компетентності та реалізації професійних здібностей майбутніх педагогів.

У перспективі нами буде обґрунтовано модель формування навичок самоменеджменту майбутнього педагога.

### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Карпичев В.Б. Самоменеджмент введение в проблему / В.Б.Карпичев // Проблемы теории и практики управления. 1994.-№3.-С. 103-106.
2. Колпаков В.М. Проблемы самоменеджменту як результат трансформації освітньої парадигми / В.М.Колпаков // Управління розвитком. 2010. - № 6(82), - С.138-140.
3. Лукашевич Н.П. Теорія і практика самоменеджменту: Навч.посібник. / Н.П.Лукашевич. - К.:МАУП, 1999. - 360 с.

ПЕРМИНОВА Л. А.

### *СПОСОБЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА*

В статье нами обосновывается основной принцип построения самостоятельной проектно-исследовательской деятельности, который заключается в формировании системных профессиональных знаний, исследовательских умений, навыков самоменеджмента в практической деятельности, развитии ценностно-ориентированной и мотивационной сферы.

*Ключевые слова: педагогический менеджмент, самоменеджмент, навыки самоменеджмента, проектно-исследовательская деятельность будущего педагога.*

*Perminova L.A.*

*SELF-MANAGEMENT METHODS OF SKILLS FORMING FUTURE TEACHERS*

In the floor by us grounded basic principle of construction of independent project activity, which consisted in forming of system knowledges of professional direction, research abilities, management skills in active productive practical activity, to development of the valued-oriented and motivational sphere.

*Keywords: teaching management, self-management, self-management skills, project and research activities of future teachers*